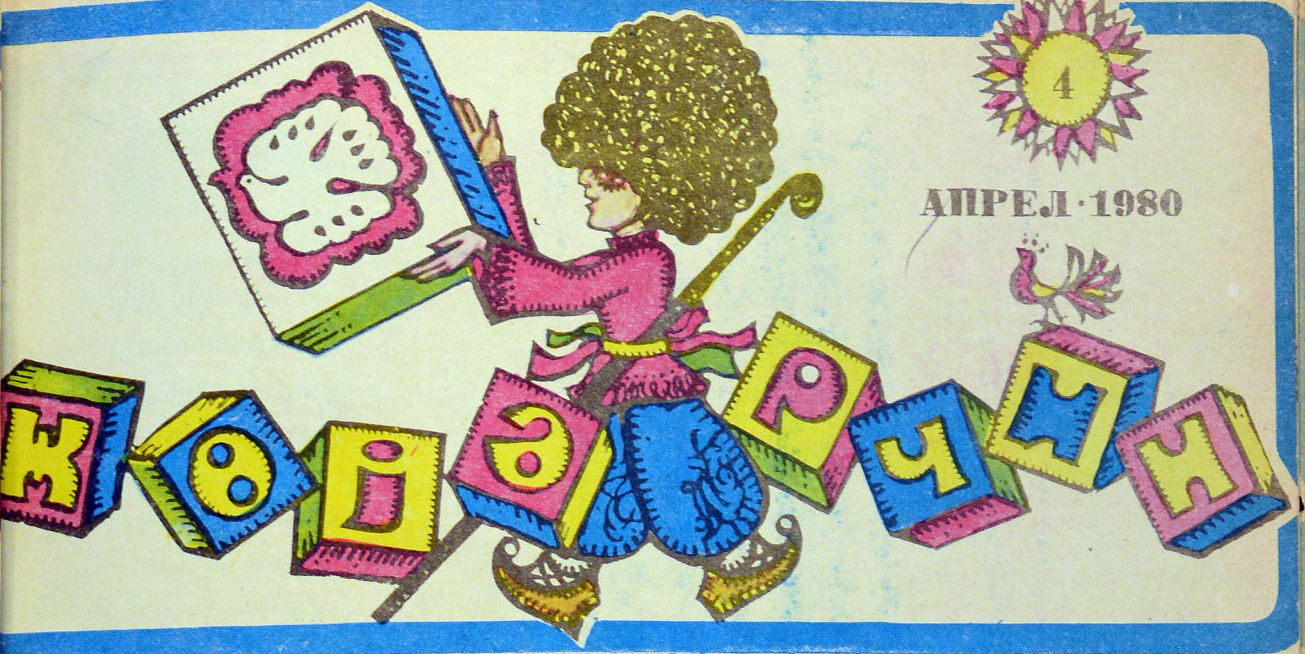

АПРЕЛ · 1980

Микајыл РЗАГУЛУЗАДӨ

ЕВРИКА- ЈӘНИ ТАПДЫМ

ЕЛБИР—ӘЛБИР

Гочаман рус елиндә,
Волганын саһилиндә
Дубна адлы кәнч, көзәл,
Севимли бир шәһәр вар, —
Волга Хәзәрә ахар...
Азәрбајчан елиндә,
Хәзәрин саһилиндә
Сумгајыт адлы гәшәнк,
Чаван бир шәһәр дә вар, —
Үзү Хәзәрә бахар...
Бу ики јашыд шәһәр
Бир чүт бачы-гардаш тәк
Бири-биринә бәнзәр
Аналары Волгадыр,
Аталары көј Хәзәр...
Көзәл-көјчәк Дубнада
Дунјанын чох јериндән,
Дост-гардаш елләриндән:
Полјак, алман, чех, болгар,
Монгол, југослав, маچار,
ССРИ халгларынын
Огуллары, гызлары
Елләр ајры олса да,
Дилләр ајры олса да,
Рус дили сајәсиндә,
Рус ели сајәсиндә
Һамы елбир ишләјир,
Һамы дилбир ишләјир.

„НӘЈЧҮНЧИ МУСТАЈ“

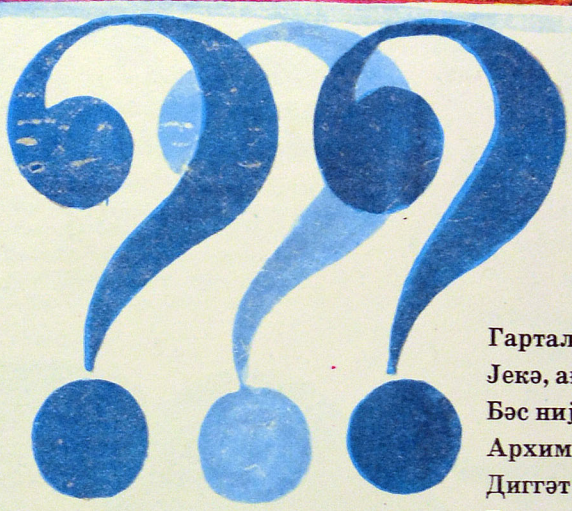
Азәрбајчанлы оғлу
Бизим гочаг Мустај да
Бу шәһәрдә доғулуб,
О да бу кәнч шәһәрин
Бир вәтәндашы олуб.
Мустај бу ил мәктәбә
Јеничә кедир һәлә.
Һәр нә көрүр, сорушур:
Бу нә күл, нә чичәкдир?
Вәс бу сөз нә демәкдир?
Вәс бу нәјчүн беләдир?
Вәс о нәјчүн еләдир?

«Нәјчүн-нәјчүн» ләр илдә
Мустај јорур адамы,
«Нәјчүнчи Мустај» дејир
Бунунчун она һамы...

АРХИМЕД

Волганын саһилиндә
Гочаман, јарашыглы,
Дәр-дивары ағаппаг,
Ичи кениш-ишыглы
Бир һовуз бинасы вар.
Бурда үзмәк өјрәнир
Һәр кимин һәвәси вар.

Рәссам Ариф НҮСЕЙНОВ

Мустај да атасыҗла
Бура кәлир арабир,
О да јашыдларыҗла
Бурда үзмәк өјрәнир.
Гапынын үстүндәки
Јазыҗа баха-баха,
Мустај јазылан сөзү
Башлајыр охумаға:

«Ар-хи-мед»
Нә? «Архимед»?

— Ата, Ар-хи-мед нәдир?
Атасы күлә-күлә
Дејир: — Кечмиш заманда
Бир алимди Архимед...
Мустај дејир: — Бәс онда
Бура нәјчүн јазыблар
О алимин адыны?
— Чүнки новузда тапыб
О өз ахтардығыны.
— Бәс о Архимед әми
Нә тапыбмыш көрәсэн?
— Оғлум, буну вахтында
Мәктәбдә өјрәнәрсән!
— Јох, атачан, инди де,
Мәктәбә һелә чох вар.
— Ај бала, ахы инди
Сәнинчин чәтин олар!
— Атачан, јадындадыр,
Өзүн демишдин мәнә:
«Һеч бир шеј чәтин олмас

Өјрәнмәк истәјәнә»!
— Јахшы, онда кәл бурда,
Паркда отураг бир аз,
Архимеддән данышым,
Анчаг јахшы гулаг ас...
Архимед бир алимди,
Һелә гәдим заманда
Чајдан, кәлдән, гујудан
Су чәкиб чыхармаға,
Гураг-шоран чөлләри,
Бағлары сувармаға
Чүрбәчүр машин, дэзкаһ
Дүзәлтмишди, вахтилә
Гәдим Јунаныстанда...
Алимләр дә ушаг тәк
Марагланыр һәр шејлә,
Дәнизлә, јерлә, көјлә:
Көрәсэн ахар суда
Балыглар нечә јатыр?
Көрәсэн јүнкүл ләләк,
Суда нә үчүн батыр?
Көјдә, ганад чалмадан

Гарталлар нечә сүзүр?
Јекә, ағыр шалбанлар
Бәс нијә батмыр, үзүр?...
Архимед кечә-күндүз
Дигтәт едиб бунлара,
Бир чаваб ахтарырды
Бу сонунчу суала.
— Атачан, нечә олду,
Чаваб тапды Архимед?
— Тапды, балачан, тапды,
Ахтаран тапар, әлбәт!
— Нечә, һарда?
— Һамамда!..
— Атачан дүзүнү де,
Зарафата салма да!..
— Јох, јох, зарафат дејил,
Јахшы-јахшы динлә бир...
Гарталлар нечә сүзүр?
Јекә, ағыр шалбанлар
Бәс нијә батмыр, үзүр?...
Архимед кечә-күндүз
Дигтәт едиб бунлара,
Бир чаваб ахтарырды
Бу сонунчу суала.
— Атачан, нечә олду,
Чаваб тапды Архимед?
— Тапды, балачан, тапды,
Ахтаран тапар, әлбәт!
— Нечә, һарда?
— Һамамда!..
— Атачан дүзүнү де,
Зарафата салма да!..
— Јох, јох, зарафат дејил,
Јахшы-јахшы динлә бир...

„ЕВРИКА“ ЈӘНИ „ТАПДЫМ“!

Архимед чиммәк үчүн
Һамама кедир бир күн...
Су долдуруб новуза,
Елә ки, суја кирир
Ашыб-дашыр хејли су,
Өзү дә јүнкүлләшир...
Һәмин саат чыхараг:

— «Еврика» — јэ'ни
«Тапдым»!

Сөjlәjир, чыгырараг.
Сују дашан көрөндә,
Фикирләшир Архимед:
«Суја һәр бир шеј дүшсә,
О гәдәр су дәјишир,
О дәјишән су гәдәр
Һәмин шеј јүнкүлләшир».
Сонра бүтүн алимләр
Өјрәнди—билди буну.

Адыны да гојдулар
«Архимедин гануну».
— Бәс Архимеддән әввәл
Һамамда о һовуза
Һеч кирән олмајыбмы?
Бәс сујун дашдыгыны
Һеч көрән олмајыбмы?
Бәс нијә о гануну

Архимед тапыб анчаг?
— Она көрә Архимед
Тапыб ки, бу гануну
Ахтарырды һәмишә!,
Дүнјада һәр бир шејә
Чох бахан, көрән дә вар.
Һәр бахан, һәр көрән жох
Анчаг ахтаран тапар!...

